

РОЗДІЛ 2. ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА CHAPTER 2. VOCATIONAL EDUCATION

DOI : <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2022-6-1>

УДК 378.013

Олександр Іванович Іваницький
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-3351-0571>
завідувач кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності,
доктор педагогічних наук, професор,
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна
ival0110111958@gmail.com

Світлана Григорівна Іваницька
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-1677-1013>
викладач соціогуманітарних дисциплін,
доктор історичних наук, доцент,
Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія
м. Запоріжжя, Україна
isvetlana@hotmail.com

Надія Сергіївна Сузанська
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-4662-2748>
студентка II курсу магістратури,
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна
suzanskanadya@gmail.com

ПОЄДНАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО, КОНТЕКСТНОГО ТА АКМЕОЛОГІЧНОГО ПІДХОДІВ ДО МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У науково-методичній статті представлено авторську розробку методичної системи професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти на основі поєднання компетентнісного, контекстного та акмеологічного підходів до цієї підготовки. Таке поєднання полягає у стратегічній орієнтації на формування елементів авторської системи діяльності майбутніх педагогів закладів вищої освіти шляхом виділення інтегральної, загальних і фахових компетентностей, які необхідно сформуувати у цих фахівців, змісту, форм, методів і засобів цього формування на контекстній та акмеологічній основі. Зміна структури цієї підготовки ґрунтується на трьох видозмінах навчального процесу.

Ключові слова: поєднання компетентнісного, акмеологічного та контекстного підходів, методична система, компетентність, майбутній педагог закладу вищої освіти, професійна підготовка.

Вступ. Сучасна професійна підготовка майбутніх педагогів закладів вищої освіти відбувається в умовах імплементації законів України «Про вищу освіту» (2014 р., зі змінами) та «Про освіту» (2017 р., зі змінами), які визначили стратегічні напрями модернізації і розвитку

вітчизняної вищої освіти, професійної підготовки фахівців нової формації. Насамперед, відбулася переорієнтація професійної підготовки фахівців на формування широкого спектру загальних і фахових компетентностей, що викликало необхідність перегляду змісту, форм, методів,

засобів і технологій професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти (Іваницький, Панічук, Сичова, 2021). Успішно застосовується значна кількість підходів до цієї підготовки: андрагогічний, особистісно орієнтований, системний, контекстний, суб'єктний, компетентнісний, суб'єкт-суб'єктний, рефлексивний, діалоговий, акмеологічний, середовищний, ресурсний та ін. (Дубасенюк, 2015; Огнев'юк, Сисоєва (укл.), 2013). Поділяючи важливість кожного з них за певних обставин, ми вважаємо необхідним в аспекті якісної професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти розглянути узгоджене поєднання компетентнісного, контекстного та акмеологічного підходів.

Останніми роками все більшого значення набуває компетентнісний підхід, на основі якого побудована вся нормативна база сучасної вітчизняної освіти. Ґрунтовні дослідження теорії компетентнісного підходу і шляхів його ефективної реалізації на всіх рівнях вітчизняної освіти проведені такими українськими вченими, як: І. Бех, Н. Бібік, Л. Ващенко, І. Єрмаков, О. Пометун, О. Савченко та ін.

В основу компетентнісного підходу покладено розширене тлумачення поняття «професійна компетентність». У Законах України «Про вищу освіту» та «Про освіту» професійна компетентність визначена як «... динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей та інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» («Про вищу освіту», 2014), («Про освіту», 2017). Таке розуміння професійної компетентності дозволило розробити Державні стандарти підготовки фахівців для всіх рівнів вищої освіти, у свою чергу ці стандарти є основою розробки освітньо-професійних, освітньо-наукових програм підготовки фахівців різних спеціальностей, які містять інтегральну, загальні та фахові компетентності та відповідні їм програмні результати навчання, а вже на основі цих освітніх програм розробляються навчальні плани їхньої реалізації. Компетентнісний підхід сприяє реальній

автономії закладів вищої освіти в частині організації і проведення професійної підготовки фахівців.

Значне зацікавлення науковців викликають теоретико методичні основи та практична реалізація контекстного підходу до професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти. Як показали А. Вербицький та його послідовники, змістом контекстного навчання є не лише предметна сторона майбутньої професійної діяльності, задана за допомогою системи навчальних завдань, моделей і ситуацій, але і її соціальна сторона, відтворена різними формами спільної діяльності і спілкування (Вербицький, 1991). Зарубіжні дослідники Р. Бернс та П. Еріксон (Berns, Robert G. and Erickson, Patricia M., 2001) вказують на професійну спрямованість контекстного навчання, необхідність моделювання ситуацій з професійної діяльності, завдяки вирішенню яких студенти могли б ефективно і творчо вирішувати виробничі проблеми, тобто здійснювати навчання в контексті професійної діяльності. М. Девлін та Г. Самаравікрема висловлюють думку стосовно якості діяльності викладача закладу вищої освіти, яка ґрунтується на високому професіоналізмі у поєднанні з обов'язковим зануренням студентів у контекст практичної діяльності (Devlin, Samarawickrema, 2010). В аспекті нашого дослідження важливим є те, що для контекстного навчання характерні значне розширення змісту педагогічної практичної підготовки, створення додаткових можливостей для індивідуалізації навчання, широке використання педагогічних та методичних ситуацій і завдань як ядра акмеологічних технологій професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти.

Сучасна акмеологія вивчає феноменологію, закономірності і механізми розвитку людини на ступенях її зрілості, розглядає процеси професійного і особистісного розвитку у їхній єдності, а також шляхи професійної соціалізації на основі реалізації творчого потенціалу суб'єкта діяльності. Концептуальні основи акмеологічного підходу до професійної підготовки майбутнього педагога досліджували такі вітчизняні вчені, як: О. Дубасенюк (2010, 2015), Н. Кошарна (2011), С. Пальчевський (2008). Л. Рибалко (2008). Так, у

дослідженнях Л. Рибалко розкрито особливості професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчителя на засадах акмеології, Т. Дерка виділила історичні етапи розвитку акмеології як науки в Україні, зокрема: фундаментальний (1928 – 1950 рр.); синергетично-технологічний (1951 – 1966 рр.); професійно-прикладний (1967 – 1984 рр.); академічно-науковий (1985 – липень 1991 рр.); креативно-інтегративний (з серпня 1991 – до сьогодні) (Дерка, 2017). А. Прокопенко (2021) дослідила філософський та загальнонауковий рівні методологічних засад освіти майбутніх педагогів в умовах діджиталізації освіти у роботах В. Огнев'юка та С. Сисоєвої (2013) вказується на особливості сучасної акмеології, яка встановлює «... закономірності, фактори та умови самореалізації творчого потенціалу особистості на шляху до вищих досягнень діяльності як професійної, так і непрофесійної, а також закономірності, фактори та умови прогресивного розвитку соціальних спільнот (с. 126). Узагальнення досліджень стосовно акмеологічного підходу здійснила О. Дубасенюк (2015), підкресливши, що «акмеологічний підхід постає як стратегічний орієнтир, що спрямовує педагогічний процес на акмеологічну (творчо-вершинну, самоактуалізаційну, самореалізаційну) якість особистісного та професійного становлення людини, тобто на досягнення нею вершин у фізичному, духовно-моральному й професійному розвитку» (с. 25). Поділяючи це концептуальне положення, зазначимо, що в аспекті нашого дослідження таким стратегічним орієнтиром постає авторська система діяльності викладача, послідовна розробка і апробація елементів якої відбувається у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти.

Мета: розроблення методичної системи професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти на засадах узгодженого поєднання компетентнісного, акмеологічного та контекстного підходів до цієї підготовки.

Методи: аналіз і узагальнення психолого-педагогічної та методичної літератури з проблеми дослідження, порівняльний аналіз

авторських систем діяльності викладачів закладу вищої освіти.

Виклад основних результатів дослідження. Необхідність поєднання компетентнісного, акмеологічного та контекстного підходів до професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти зумовлена, з одного боку, особливостями цих підходів, з іншого боку, необхідністю узгодження та взаємного посилення впливу кожного із підходів на запланований результат навчання. Таким результатом є високий рівень професійної підготовки майбутніх фахівців-педагогів.

У нашому дослідженні ми виходимо з провідної ідеї, що поєднання компетентнісного, контекстного та акмеологічного підходів до професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти полягає у стратегічній орієнтації на формування елементів авторської системи діяльності майбутніх педагогів закладів вищої освіти шляхом виділення інтегральної, загальних і фахових компетентностей, які необхідно сформувані у цих фахівців, змісту, форм, методів і засобів цього формування на контекстній та акмеологічній основі.

Домінуючим, визначальним у цьому поєднанні є компетентнісний підхід, який визначає концептуальну мету професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти: формування інтегральної компетентності магістранта, яка поєднує загальні і фахові компетентності та націлює на досягнення програмних результатів навчання, що відповідають цим компетентностям. Компетентнісний підхід став фундаментом у розробці державного стандарту підготовки фахівців спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки (*Стандарт*, 2021), а отже, і відповідних освітньо-професійних (освітньо-наукових) програм, він є провідним у розробці змісту навчання, робочих програм і силабусів навчальних дисциплін.

Контекстний підхід органічно поєднується з компетентнісним, визначаючи форми і методи професійної підготовки магістрантів, які найбільш ефективно сприяють формуванню виділених компетентностей.

Контекстний підхід до професійної підготовки майбутнього педагога закладу вищої освіти полягає в узгодженому поєднанні традиційного вивчення професійно орієнтованих дисциплін з інтеграцією навчальної, наукової й педагогічної діяльності студентів, що становить собою реалізацію динамічної моделі їхньої навчальної діяльності, запропонованої А. Вербицьким (1991): від властиво навчальної діяльності академічного типу (у формі лекції) через квазіпрофесійні (рольові й ділові ігри) і навчально-педагогічну (НДРС, педагогічна практика) до власне педагогічної діяльності.

Основною одиницею діяльності студента і викладача в контекстному навчанні стає не «порція інформації», а педагогічна ситуація у всій своїй предметній і соціальній невизначеності і суперечності. Система проблемних педагогічних і методичних ситуацій дозволяє розвернути діалектично суперечливий зміст навчання в динаміці і тим самим забезпечити об'єктивні передумови формування теоретичного і практичного педагогічного мислення майбутнього педагога закладу вищої освіти. Обумовлюючи діалогічні стосунки студентів, включених в ситуацію, такий зміст сприяє формуванню елементів авторської системи діяльності магістрантів, їхніх професійних якостей. Адже будь-яка предметна дія набуває якість вчинку, який характеризується тією або іншою мірою особистісної відповідальності, спрямованою на інших людей, підкоряється прийнятим нормам стосунків і передбачає вчинки інших людей. У діях майбутніх педагогів з'являється соціальний сенс, формуються соціально-педагогічні установки.

У дослідженнях О. Дубасенюк (2015) стосовно особливостей застосування акмеологічного підходу до підготовки вчителя, педагога наголошується на його комплексності, поєднанні положень суб'єктного, особистісно орієнтованого, суб'єкт-суб'єктного, діалогового, середовищного, ресурсного підходів.

Зміна структури підготовки майбутніх педагогів закладу вищої освіти на основі поєднання компетентнісного, контекстного та акмеологічного підходів ґрунтується на трьох варіативних модифікаціях навчального процесу. Ми використали виділені А. Вербицьким три

базові форми діяльності і множину перехідних від однієї базової форми до іншої (Вербицький, 1991). До базових форм належать: навчальна діяльність академічного типу, квазіпрофесійна діяльність, навчально-професійна діяльність. Поєднання компетентнісного, контекстного та акмеологічного підходів вносить певні видозміни у ці базові форми та у процес професійної підготовки майбутніх магістрів закладів вищої освіти.

Перша видозміна базується на формі навчання академічного типу, в рамках якої у магістрантів формуються в основному такі загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу;
- здатність до пошуку, розуміння, обробки, організації та архівування інформації, її критичного осмислення та створення навчальних матеріалів з використанням цифрового ресурсу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми;
- здатність до міжособистісної взаємодії;
- здатність діяти соціально відповідально і свідомо (Стандарт, 2021, с. 6).

Ця видозміна поєднання компетентнісного, контекстного та акмеологічного підходів реалізується під час вивчення магістрантами низки дисциплін, що викладаються у першому семестрі: «Вступ до спеціальності», «Формування змісту навчання: ОПП підготовки фахівця», «Вікова психологія», «Методика викладання педагогічних дисциплін» та ін. У власне навчальній діяльності відтворюється головним чином академічна форма навчання типу лекції або семінару. Проте вже тут, особливо на проблемній лекції або семінарі-дискусії, намічається контекст професійної діяльності: моделюються, наприклад, дії викладачів, що обговорюють зі студентами проблемні питання. Тобто констатуємо, що вже у першому семестрі ми звужуємо застосування навчання академічного типу, адже другий рівень вищої

освіти передбачає наявність у магістрантів досить ґрунтовного навчального досвіду, тому протягом першого семестру здійснюється прискорений перехід до другої видозміни такого поєднання цих підходів. Наприклад, під час вивчення дисциплін «Зміст освіти та моделювання професійної і соціальної діяльності фахівця» та «Педагогічні технології в системі освіти» застосовуються елементи квазіпрофесійного навчання з орієнтацією на виділені раніше загальні компетентності, у той же час викладачі на лекціях акцентують увагу на такому важливому методі акмеології, як порівняльне вивчення елементів методичної системи діяльності викладачів.

Друга видозміна узгодженого поєднання компетентнісного, контекстного та акмеологічного підходів реалізується під час вивчення дисциплін професійно-орієнтованого циклу підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти: «Педагогіка вищої школи», «Системний підхід у вищій освіті», «Психологічні основи навчання та професійної підготовки у вищій школі», «Методологія науково-педагогічних досліджень», «Педагогічна та професійна психологія», «Професійна етика, педагогічна майстерність викладача та тенденції розвитку вищої освіти» та ін.

Разом із розвитком загальних компетентностей формується широкий спектр фахових компетентностей, зокрема:

- здатність до онлайн-комунікації зі здобувачами освіти, колегами у різних формах;
- здатність враховувати різноманітність, індивідуальні особливості студентів у плануванні та реалізації освітнього процесу в закладі освіти;
- здатність здійснювати експертизу та надавати консультації з питань освітньої політики та інновацій в освіті;
- здатність розробляти і реалізовувати нові освітні інструменти, проєкти та інтегрувати їх в освітнє середовище закладу освіти;
- здатність управляти стратегічним розвитком команди в педагогічній, науково-педагогічній та науковій діяльності;
- здатність до використання сучасних інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у освітній та дослідницькій діяльності (Стандарт, 2021, с. 6–7).

Змістом квазіпрофесійної діяльності студентів є відтворення в аудиторних умовах і на мові відповідних психолого-педагогічних дисциплін умов і специфіки реального навчального процесу у закладах вищої освіти, стосунків та дій викладача і студентів. Найбільш яскрава форма квазіпрофесійної діяльності — моделювання і вирішення магістрантами реальних навчальних ситуацій з різною формою участі в них студентів поєднується із порівняльним вивченням різних рівнів систем діяльності викладачів закладу вищої освіти. Тут вдало моделюється предметний і соціальний зміст майбутньої педагогічної діяльності, задається її контекст, у той же час викладачі націлюють магістрантів на формування елементів власної системи діяльності педагога закладу вищої освіти. В рамках цієї видозміни поєднання компетентнісного, контекстного та акмеологічного підходів застосовується широкий спектр форм і методів професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти: практичні заняття, імітаційне моделювання навчального процесу у закладі вищої освіти та діяльності викладача, розбір конкретних педагогічних ситуацій та проблемно-методичних завдань, розігрування ролей педагога та студентів, спецкурси і спецсемінари.

Третя видозміна поєднання компетентнісного, контекстного та акмеологічного підходів реалізується у системі науково-дослідної роботи студентів (НІРС), на педагогічній і асистентській практиках і під час написання кваліфікаційної роботи шляхом реалізації форми навчально-професійної діяльності, в якій контекст змісту навчання немов би зливається з педагогічною діяльністю у вигляді авторської системи діяльності майбутнього педагога закладу вищої освіти або ж принаймні її суттєвих елементів. Разом із розвитком загальних та фахових компетентностей, що були сформовані на попередніх етапах навчання, формуються такі фахові компетентності:

- здатність застосовувати та розробляти нові підходи до вирішення задач дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері освіти й педагогіки;

– здатність проєкувати і досліджувати освітні системи;

– здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні завдання у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах;

– критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань (*Стандарт, 2021, с. 7*).

Саме на цьому етапі підготовки магістрів вищої школи найбільш повно і органічно зливаються компетентнісний, контекстний і акмеологічний підходи. Акмеологічний підхід реалізується шляхом порівняльного вивчення під час педагогічної практики ефективних систем діяльності педагогів закладів вищої освіти, націленістю на формування у магістрантів елементів авторської системи діяльності викладача закладу вищої освіти, забезпеченням їхньої високої особистісно-професійної готовності до активної взаємодії зі студентами в якості експерта, «тренера», консультанта, фасилітатора на основі тренінгових студій з техніки коучинга, менторства, фасилітації. До того ж здійснюється фокусування на актуальних рекомендаціях і визнаних ефективних практиках Європейського освітнього простору.

Аналіз поєднання цих підходів показує, що їхня інтеграція є логічним етапом модернізації професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти і створює умови для суттєвого підвищення рівня їхньої позитивної мотивації зі здобуття цієї професії, активізації їхньої пізнавальної діяльності, об'єктивізації діагностики формування професійних знань і вмінь на основі програмних результатів навчання. Беручи участь в науково-педагогічних дослідженнях, працюючи в якості викладача закладу вищої освіти в рамках педагогічної практики, магістранти залишаються у позиції тих, що навчаються і в той же час реально навчають студентів, беруть активну участь у науково-методичній і організаційній діяльності кафедри, пізнають нове і застосовують отримані знання.

Досвід роботи з поєднання компетентнісного, контекстного та акмеологічного підходів у професійній підготовці майбутніх педагогів закладів вищої освіти підтверджує його позитивні

якості як для магістрантів, так і для викладачів. Він дає синергетичний ефект, бо заохочує студентів до систематичної навчальної роботи, стимулює орієнтацію на більш високі рівні засвоєння, а, отже, забезпечує кращу якість підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти. Узгоджене поєднання цих підходів націлює студентів на самостійне планування та корекцію власної навчальної траєкторії, постійно ставить перед вибором завдань різного рівня складності, заохочує до створення елементів власної авторської системи діяльності в якості майбутнього педагога закладу вищої освіти.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розроблено методичну систему професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти на основі поєднання компетентнісного, контекстного та акмеологічного підходів до цієї підготовки. Таке поєднання полягає у стратегічній орієнтації на формування елементів авторської системи діяльності майбутніх педагогів закладів вищої освіти шляхом виділення інтегральної, загальних і фахових компетентностей, які необхідно сформувати у цих фахівців, розробці змісту, форм, методів і засобів цього формування на контекстній та акмеологічній основі.

Зміна структури професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти ґрунтується на трьох видозмінах навчального процесу. Перша видозміна базується на формі навчання академічного типу, в рамках якої відтворюється головним чином академічна форма навчання типу лекції або семінару; у магістрантів формуються в основному загальні компетентності. Проте вже на цьому етапі навчання, особливо на проблемній лекції або семінарі-дискусії, намічається контекст професійної діяльності, моделюються дії викладачів, що обговорюють зі студентами проблемні питання. В рамках другої видозміни застосовується широкий спектр форм і методів професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти: практичні заняття, імітаційне моделювання навчального процесу у закладі вищої освіти та діяльності викладача, розбір конкретних педагогічних ситуацій та проблемно-методичних завдань, розігрування

ролей педагога та студентів, спецкурси і спецсеминари. Найбільш дієвою формою квазіпрофесійної діяльності є моделювання і вирішення магістрантами реальних навчальних ситуацій та порівняльне вивчення різних систем діяльності викладачів закладу вищої освіти.

Третя видозміна поєднання компетентнісного, контекстного та акмеологічного підходів реалізується у системі науково-дослідної роботи студентів (НДРС), під час педагогічної практики і написання кваліфікаційної роботи шляхом втілення такої форми навчально-професійної діяльності, в якій контекст змісту навчання поєднується з педагогічною діяльністю у вигляді авторської системи діяльності майбутнього педагога закладу вищої освіти або ж принаймні її суттєвих елементів. Поряд із розвитком загальних та фахових компетентностей, що були сформовані на попередніх етапах навчання, формуються здатності застосовувати та розробляти нові підходи до вирішення задач дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері освіти й педагогіки, проектувати і досліджувати освітні системи, здатність інтегрувати знання у сфері педагогіки та розв'язувати складні завдання у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах, критично осмислювати наявні проблеми у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань. Ця модифікація реалізується

шляхом порівняльного вивчення під час педагогічної практики ефективних моделей діяльності педагогів закладів вищої освіти, націленістю на формування у магістрантів елементів авторської системи діяльності викладача закладу вищої освіти, забезпеченням їхньої високої особистісно-професійної готовності до активної взаємодії зі студентами в якості експерта, «тренера», консультанта, фасилітатора на основі тренінгових студій з техніки коучинга, менторства, фасилітації.

Таким чином, інтеграція компетентнісного, контекстного та акмеологічного підходів є логічним етапом модернізації професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти. Вона створює умови для суттєвого підвищення рівня їхньої позитивної мотивації зі здобуття цієї професії, активізації їхньої пізнавальної діяльності, об'єктивізації діагностики формування професійних знань і вмінь на основі програмних результатів навчання.

Одним із перспективних напрямків подальшого дослідження ми вбачаємо розробку педагогічних умов формування готовності майбутніх педагогів закладів вищої освіти до професійної діяльності на засадах поєднання компетентнісного, контекстного та акмеологічного підходів, створення моделі цього формування, змістовим ядром якої є окреслені вище педагогічні умови.

Література

- Вербицкий А. А. Активные методы обучение в высшей школе: контекстный подход. Москва : Высшая школа, 1991. 204 с.
- Дерека Т. Развитие акмеологии (20-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.): етапи становлення та їх характеристика. *Освітологія*. 2017. Вип. 6. С. 76–80.
- Дубасенюк О. А. Акмеологічний підхід як стратегічний орієнтир особистісно-орієнтованої педагогічної освіти. *Проблеми освіти: збірник наукових праць*. Житомир-Київ : 2015. Вип. 84. С. 25–30.
- Дубасенюк О. А. Фундаментальна акмеологія: засади вдосконалення професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів. *Акмеологія в Україні*. 2010. № 1. С. 18–25.
- Іваницький О. І., Панічук М. А., Сичева С. В. Модернізація магістерської підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти в умовах цифровізації освітнього простору. *Педагогічні науки: теорія та практика*. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2021. № 3 (39). С. 69–76.
- Кошарна Н. В. Акмеологічний підхід у становленні професійної компетентності майбутнього вчителя. *Вісник психології і соціальної педагогіки*. Збірник наук. праць. / Гуманітарний інститут Київського університету ім. Бориса Грінченка. 2011. Вип. 6. URL : <http://www.psych.kiev.ua/> Кошарна_Н._В._Акмеологічний_підхід_у_становленні_професійної_компетентності_майбутнього_вчителя.

- Освітологія: хрестоматія : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Укладачі: Огнев'юк В. О., Сисоєва С. О. Київ : ВП «Едельвейс», 2013. 744 с.
- Пальчевський С. С. Акмеологія : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. Київ : Кондор, 2008. 398 с.
- Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
- Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
- Прокопенко А. О. Методологічні підходи до дослідження педагогічної концепції едукції майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти. *Науковий журнал Хортицької національної академії. (Серія: Педагогіка. Соціальна робота) : наук. журн. / [редкол. : В. В. Нечипоренко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : Вид-во комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2021. Вип. 2(5). С. 45–54. DOI : <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2021-5-5>*
- Рибалко Л. С. Акмеологічні засади професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчителя : автореф. дис. ... д. пед. н. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Харків : Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2008. 42 с.
- Стандарт вищої освіти України. Другий (магістерський) рівень, галузь знань - 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність – 011 Освітні, педагогічні науки. Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.05.2021 р. № 520. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>.
- Berns Robert G. and Erickson Patricia M. Contextual Teaching and Learning: Preparing Students for the New Economy. The Highlight Zone: Research and Work. 2001. 5, pp. 1–8. URL : <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.453.3887&rep=rep1&type=pdf>
- Devlin Marcia, Samarawickrema Gayani. The criteria of effective teaching in a changing higher education context. Higher Education Research & Development. 2010. Vol. 29, No. 2, April. P. 111–124.

References

- Verbickij, A. A. (1991). Active teaching methods in higher education: contextual approach : Vysshaya shkola (rus).
- Dereka, T. (2017). Development of acmeology (20s of the XX century – beginning of the XXI century): stages of formation and their characteristics. *Osvitohiia*. Iss.6. 76–80 (ukr).
- Dubaseniuk, O. A. (2015). Acmeological approach as a strategic reference point for personality-oriented pedagogical education. *Problems of Education: collection of scientific works*, 84, 25–31 (ukr).
- Dubaseniuk, O. A. (2010). Fundamental acmeology: principles of improving the professional and pedagogical training of future teachers. *Acmeology in Ukraine*. 1, 18–25. (ukr).
- Ivanytskyi, O., Panichuk, M., Sycheva, S. (2021). The modernization of master's training of future teachers for higher education institutions in the conditions of digitalization of educational space. *Pedagogical Sciences: Theory and Practice* : «Helvetyka» Publishing House. Issue 3 (39), 69–76. (ukr).
- On Higher Education: Law of Ukraine of July 1, 2014 № 1556-VII : Verkhovna Rada of Ukraine <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (ukr).
- On education: Law of Ukraine of September 5, 2017 № 2145-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>. (ukr).
- Ohneviuk, V. O., & Sysoieva, S. O. (Eds.). (2013). Educology : Publishing House PH «Edelweiss» (ukr).
- Paljchevsjkyj, S. S. (2008). *Acmeology : textbook* : Kondor (ukr).
- Prokopenko, A. O. (2021). Methodological approaches to the study of the pedagogical concept of education of future teachers in the conditions of digitalization of education. *Scientific Journal of Khortytsia National Academy. (Series: Pedagogy. Social Work) : scientific journal / [editorial board : V. Nechyporenko (chief editor) and others] : Publishing house of the Municipal Institution of Higher Education Khortytsia*

- National Educational and Rehabilitational Academy of Zaporizhzhia Regional Council, Iss. 2(5). 45–54 <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2021-5-5> (ukr).
- Rybalko, L. S. (2008). Acmeological principles of professional and pedagogical self-realization of the future teacher: abstract of the thesis for the degree of Doctor of Pedagogical Sciences : H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (ukr).
- Standard of higher education of Ukraine. Second (master's) level, field of knowledge - 01 Education / Pedagogy, specialty - 011 Educational, pedagogical sciences. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 11.05.2021 r. No 520. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> (Access.: 05.2022) (ukr).
- Berns, Robert G. & Erickson, Patricia M. (2001). Contextual Teaching and Learning: Preparing Students for the New Economy. *The Highlight Zone: Research and Work*. 5, 1–8. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.453.3887&rep=rep1&type=pdf> (Access.: 05.2022) (eng).
- Devlin, Marcia & Samarawickrema, Gayani. (2010). The criteria of effective teaching in a changing higher education context. *Higher Education Research & Development*. Vol. 29, No. 2, April. 111–124 (eng).

COMBINATION OF COMPETENCE, CONTEXT AND ACMEOLOGICAL APPROACHES TO THE MASTER'S TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Oleksandr Ivanytskyi, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Educational Activity, Doctor Of Pedagogical Sciences, Professor, Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine, e-mail : ival0110111958@gmail.com.

Svitlana Ivanytska, Doctor of Historical Sciences, Lecturer in Social Disciplines and the Humanities, Khortytsia National Academy, Pedagogical Vocational College, Zaporizhzhia, Ukraine, e-mail : isvetlana@hotmail.com

Nadiia Suzanska, 2-nd year Master Student, Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine, e-mail : suzanskanadya@gmail.com

A methodical system for professional training of future teachers of higher education institutions has been developed on the basis of a combination of competence, contextual and acmeological approaches to professional training of future teachers of higher education institutions. This combination has a strategic focus on the formation of elements of the elaborated by the authors system of training future teachers of higher education by highlighting the integrated, general and professional competencies that need to be formed in these professionals, developing content, forms, methods and tools of this formation on a contextual and acmeological basis.

The change of the structure of professional training of future teachers of higher education institutions is based on three changes in the educational process. The first change is based on the form of academic-type education, which reproduces mainly the academic form of teaching such as lectures or seminars, and thus undergraduates mainly have the ability to form general competencies. The second modification may be represented as an effective form of quasi-professional activity consisting in modelling and solving real educational situations by undergraduates and the comparative study of different systems of activities of teachers of higher education institutions.

The third change is implemented through a comparative study of effective systems of higher education teachers, aimed at forming in the minds of graduates the elements of elaborated by the article's authors system of higher education, ensuring their high personal and professional readiness for active interaction with students as the experts, «coaches», consultants, facilitators.

Keywords. *Combination of competence, acmeological and contextual approaches, methodological system, competence, future teacher of higher education institutions, professional training.*